

นิทานเซน : เซ็นเนื่อ เซ็นกระดุก โดย พุทธทาสภิกขุ

นิทานสุดท้าย ที่อยากจะทำ ก็คือ เรื่อง เกี่ยวกับเซ็นเนื่อ เซ็นกระดุก ตามชื่อ ของหนังสือ เล่มหนึ่ง ซึ่งชื่อว่า "เซ็นเนื่อ เซ็นกระดุก" คือหนังสือที่เอามาเล่าให้ฟังนี้เอง ควรจะทราบถึงค ว่า เซ็นเนื่อ เซ็นกระดุก ด้วยจะง่ายในการเข้าใจ เซ็นเนื่อ เซ็นกระดุก หมายความว่า ธรรมะชั้นที่เป็นเนื่อ เป็นกระดุก ยังไม่ถึงเยื่อในกระดุก ธรรมะชั้นลึกจริงๆ จัดเป็นชั้นเยื่อในกระดุก นี้เราจะเล่ากันแต่เรื่อง ชั้นเนื่อ และชั้นกระดุก หมายความว่า ในนั้นมันมีชั้นเยื่อในกระดุกอีกทีหนึ่ง ถ้าเข้าไม่ถึง มันก็ติดอยู่ แค่นื้อแค่กระดุก เหมือนที่เราไม่เข้าถึง หัวใจของพระพุทธศาสนา แล้วก็คุยโวอยู่ ซึ่งมันเป็น ชั้นเนื่อ ชั้นกระดุก ทั้งนั้น ไม่ใช่ชั้นเยื่อในกระดุกเลย และเมื่อจะพูดกันถึงเรื่องนี้ เขาเล่านิทานประวัติตอนหนึ่งของท่านโพธิธรรม คือ

อาจารย์ชาวอินเดียที่ไปประเทศจีนที่ไปประดิษฐานพระพุทธศาสนาณิกายยานะลงไปในประเทศจีน ซึ่งต่อมาเรียกว่า นิกายเซ็น ญี่ปุ่นเรียกว่า เซ็น หรือภาษาจีนเรียกว่า เสียง เมื่อท่านโพธิธรรมอยู่ในประเทศจีนนานถึง ๙ ปี ท่านก็อยากจะทำกลับอินเดีย ทีนี้ไหนๆ จะกลับทั้งที อยากจะลองสอบดูว่า บรรดาศิษย์ต่างๆ ที่สอนไว้ที่นี้ใครจะรู้อะไรก็มาน้อย ก็เลยเรียกมาประชุม ถามท่านเองเป็นการสอบแล้ว ธรรมะที่แท้จริงนั้นคืออะไร ข้อสอบมีเพียงสั้นๆว่า "ธรรมะที่แท้จริง นั้นคืออะไร?" ศิษย์ชั้นหัวหน้าศิษย์ ที่เรียกว่า ศิษย์ชั้นมีปัญญา เยียบแหลม ชื่อ ดูโฟก ก็พูดขึ้นมาว่า "ที่อยู่เหนือการยอมรับ และอยู่เหนือการปฏิเสธ นั้นแหละ คือ ธรรมะ ที่แท้จริง" คำตอบอย่างนี้ ก็ถูกมากแล้ว ถ้าผู้ใดฟังไม่เข้าใจเรื่องนี้ ฟังจัดตัวเองว่า เป็นผู้ที่ยังไม่รู้ธรรมะได้เลย ไม่รู้ธรรมะอะไรเลยก็ว่าได้ ถ้าไม่รู้จัก สิ่งที่เหนือการยอมรับ และการปฏิเสธ ท่านอาจารย์ ก็บอกว่า "เอ้า! ลูก! แก่ได้ หนึ่งของฉันไป" นี้หมายถึง หนึ่งที่หุ้มชั้นนอก ไม่ใช่เนื่อ ไม่ใช่กระดุก คือ ชั้นหนังแท้ๆ เสร็จแล้ว คนนี้ นั่งลง นางชีคนที่ชื่อ โจจี ก็ยืนขึ้นแล้วบอกว่า "สิ่งที่เห็นครั้งเดียว แล้วเป็นเห็นหมด เห็นตลอดกาล นั้นแหละ คือธรรมะแท้จริง" ท่านอาจารย์ ก็บอกว่า " เอ้า! ลูก! แก่ได้ เนื่อของฉันไป" คือมันถูกกว่าคนทีแรก จึงได้เนื่อไป แล้วเขาก็นั่งลง คนที่สาม ยืนขึ้น ตอบว่า "ที่ไม่มื่ออะไรเลย นั้นแหละ คือ ธรรมะ" เขาใช้ค ว่า ไม่มีอะไรเลย เท่านั้น แต่เราขยายความออกไปก็ได้ว่า ไม่มีอะไรที่ถือเป็นตัวตนเลย นั้นแหละคือธรรมะแท้จริง อาจารย์ ก็บอกว่า "ลูก! แก่ได้ กระดุกของฉันไป" คือ ลึกถึงชั้นกระดุก ศิษย์อีกคนหนึ่ง เป็นศิษย์ก้นกุฎี ชื่อ เอก้า ยืนขึ้น หุบปากนิ่ง แล้วยังม้มลึกเข้าไป ซึ่งแสดงว่า นิ่งอย่างที่สุด เป็นการแสดงแก่อาจารย์ว่า นี้แหละ คือ ธรรมะ การที่ต้องหุบปาก อย่างนี้แหละ คือธรรมะ อาจารย์ ก็ว่า "เออ! แก่ได้ เยื่อในกระดุก ของฉันไป"

นิทานเรื่องนี้ สอนว่าอย่างไร บรรดาครูอาจารย์ทั้งหลาย ซึ่งล้วนแต่มีสติปัญญาได้ศึกษาเล่าเรียนมามากจงลัดคิดดู คำตอบที่ว่าอยู่เหนือการยอมรับและปฏิเสธนั้น ยังถูกน้อยกว่าคนอื่น ส่วนผู้ที่ตอบว่า ลงเห็นทีเดียวแล้ว เห็นหมด และ เห็นตลอดกาล ด้วยนี้ยังถูกกว่า แล้วที่ว่า ไม่มีอะไรเลยนั้น ยิ่งถูกไปกว่าอีก แล้วที่ถึงกับว่า มันพูดอะไรออกมาไม่ได้ มันแสดงออกมาเป็นค พุดไม่ได้ จนถึงหุบปากนิ่งนี้ ยิ่งถูกกว่าไปอีก นี้แหละ พวกเรามีสติปัญญาละเอียดสุขุมแบบคาย มีความส ธรรมะจริง สงบออกสงบใจมาก จนถึงกับว่าไม่ห้วนไหว และเข้าใจเรื่องไม่ห้วนไหว หรือไม่มีอะไรนี้ได้หรือไม่ ขอให้ออกคิดดู ถึงจะยังทำเดี๋ยวนี้อาจไม่ได้ ก็ขอให้เข้าใจว่า แนวของมัน เป็นอย่างนั้น คนที่รู้อะไรจริงๆ แล้ว จะไม่พูดอะไรเลย เพราะรู้อะไรขนาดที่อยู่เหนือวิสัยของการบรรยายด้วยค พุด อย่างที่เล่าจ้ที่ว่า "คนรู้อะไรพูด คนที่พูดนั้นไม่ใช่คนรู้" นี้ก็หมายถึง ตัวธรรมะจริงๆ นั้น มันพูดไม่ได้ ถึงแม้ที่อดมาก ลังพูดอยู่ก็เหมือนกัน ยังไม่ใช่ธรรมะจริง เพราะมันยังเป็นธรรมะที่พูดได้ เอามาพูดได้ ลองทบทวนดูว่า ท่านเคยเข้าใจซึ้งซาบในความจริง หรือ ในทฤษฎีอะไรอย่างลึกซึ้ง จนท่านรู้สึก ว่า ท่านไม่อาจบรรยายความรู้สึกอันนั้นออกมาให้ผู้อื่นฟัง ได้จริงๆ บ้างไหม? ถ้าเคย ก็แปลว่า ท่านจะเข้าใจถึงสิ่งที่พูดเป็นค พุดไม่ได้

ธรรมะจริงมันพูดไม่ได้ ต้องแสดงด้วยอาการหุบปาก แต่ขอให้ถือว่า เราก ลังพูดกันถึงเรื่องวิธี หรือ หนทาง ที่จะเข้าถึงธรรมะจริงก็แล้วกัน แต่ว่าเมื่อเข้าถึงธรรมะจริงแล้ว มันเป็นเรื่องที่จะต้องหุบปาก แต่ถึงกระนั้น มันก็เป็นสิ่งที่จะต้องถึงเข้าข้างหน้าเป็นแน่นอน ไม่มีครูบาอาจารย์คนไหนจะมีย่อยเท่านี้ที่อยู่เรื่อยไป คงจะเป็นผู้ใหญ่ เป็นคนเฒ่า คนแก่ เห็นโลก ในด้านลึก เห็นชีวิตด้านลึกโดยสิ้นเชิงเป็นแน่ ฉะนั้นจึงควรเตรียมตัวที่จะเข้าถึงแนวของธรรมะเสียแต่ปานนี้ จะไม่ขาดทุน และก็ไม่ใช่ว่า เป็นเรื่องเศร้าหรือเป็นเรื่องน่าเบื่อจนกินไป ในที่สุด เราจะต้องมานั่งกันถึงเรื่อง เปลือก และ เนื่อ บ้าง นิทานทั้งหลายนั้น มันเหมือนเปลือก ส่วน spirit ของนิทานนั้น เหมือนกับเนื่อใน แต่ว่า เปลือกกับเนื่อ จะต้องไปด้วยกัน ครูบาอาจารย์ทั้งหลาย อย่าน่าเกลียดเปลือก และ อย่าน่ายึดมั่น ถือมั่น เอาแต่เนื่อ มันจะเนาไปหมด

ข้อนี้หมายความว่า ถ้าเนื่อไม่มีเปลือกมันจะเนา จะต้องเป็นเนื่อที่เนา เนื่อที่มีเปลือกเท่านั้นที่จะไม่เนา เหมือนอย่างผลไม้ ถ้าไม่มีเปลือก เนื่อมันจะอยู่ได้อย่างไร จะเป็นมังคุด ทุเรียนอะไรก็ตาม ถ้ามันไม่มีเปลือกของมัน เนื่อของมันจะอยู่ได้อย่างไร จะส าร็จประโยชน์ ในการบริโภคของเราได้อย่างไร ทั้งที่เราต้องการบริโภคเนื่อ เปลือกของมันก็ต้องมี หรือว่า การที่ผลไม้มันจะออกมาจากต้น มีดอกแล้ว จะเป็นลูก มันยังต้องเอาเปลือกออกก่อน เพื่อให้เนื่ออาศัยอยู่ในเปลือก แล้วเจริญขึ้น ถ้าไม่มีเปลือก ส่งเนื่อออกมาก่อน มันก็เป็นต้นไม้ที่โง่งอย่างยิ่ง คือ มันจะเป็นผลไม้ขึ้นมาไม่ได้ เพราะเยื่อมัน จะต้องเป็นอันตราย ไปด้วย แสงแดด ด้วยลม ด้วยอะไรต่างๆ หรือ มดแมลง อะไรก็ตาม ฉะนั้น มันต้องมีเปลือกที่แน่นอนหนาเกิดขึ้นก่อน เนื่อเจริญขึ้นในนั้น ก็เป็นผลไม้ที่เติบโต แก่ สุก บริโภคได้ นั่นคือคุณค่าของเปลือก มองดูอีกแง่หนึ่ง มันก็ยิ่งกว่าเนื่อ มันมีค่ามากกว่าเนื่อก็ได้ เพราะมันท าให้เนื่อเกิดขึ้นได้ ส าร็จประโยชน์ แต่เราก็ไม่มีใคร กินเปลือก เพราะต้องการจะกินเนื่อ ฉะนั้น เราจะต้องจัดเปลือก และเนื่อให้กลมกลืนกันไป

นิทานออสป หรือ นิทานอะไรก็ตาม ตัวนิทาน มันเหมือนกับกับเปลือก ที่จะรักษาเนื่อในไว้ให้คงอยู่มาจนถึงบัดนี้ได้ ถ้าไม่ใส่ไว้เนื่อมันเน่า ความคิดอันลึกลับ ้าของออสป อาจจะไม่มาถึงเรา มันสูญเสียก่อนนานแล้ว และจะไม่มีใคร สามารถรับช่วงความคิดนั้นมาถึงเรา เพราะว่า เขาไม่มีการขีดการเขียนในสมัยนั้น หรือว่า เอาตัวอย่างกันเดี๋ยวนี้น่า ขนชาติเดสกีโม ทางแลปแลนด์ ทางซัวโลกเหนือนั้น ก็ยังมีวัฒนธรรม หรืออะไรของเขา เล่าต่อกันมา เป็นพันๆปี ยังพุด ยังเล่า ยังสอนกันอยู่

ชนพวกนี้ไม่มีหนังสือเลย เดียวนี้ก็ยังไม่มีหนังสือ

พวกเอสกิโม อยู่ใน "อิกลู" หรือ กระท่อมที่ทำขึ้นด้วยแท่งน้ำแข็ง แต่พอถึงเย็นค าลง ก็จุดตะเกียง เข้าในกระท่อม แล้วคนที่แก่ ชันปู่ ก็นั่งลง เล่าสิ่งต่างๆ ที่ได้ยินมาจาก บิดา จากปู่ จากทวด เด็กเล็กๆ ก็มานั่งล้อมและฟัง ไม่ใช่ฟังเฉยๆ จ าด้วย ทำอย่างนี้ไป เรื่อยๆทุกวันๆ จนเด็กเหล่านี้โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ เป็นบิดา เป็นปู่ ก็ยังเล่าต่อไปอีก ฉะนั้น จึงสืบสิ่งต่างๆ ไปได้เป็นพันๆ ปี แล้วก็อยู่ใน "เปลือก" คือนิทานทั้งหมด เขาจะต่อเล่าเป็นนิทาน อย่างนั้น ชื่อนั้น ที่นั้น อย่างนั้นๆ ทั้งนั้น นั่นแหละคืออานิสงส์ของเปลือก

คัดลอกจาก <http://www.dharma-gateway.com/>